

RADA FUNDACJI

Halina Bortnowska-Dąbrowska Marek Antoni Nowicki
Jerzy Ciemniewski Teresa Romer
Janusz Grzelak Mirosław Wyrzykowski
Michał Nawrocki

ZARZĄD FUNDACJI

Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Maciej Nowicki
Sekretarz: Piotr Kładoczny
Skarbnik: Elżbieta Czyż
Członek Zarządu: Janina A. Kłosowska

Warszawa, dnia 28 czerwca 2016 r.

...../2016/Art.32/DP/AK

Szanowna Pani

Elżbieta Rafalska

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

ul. Nowogrodzka 1/3/5

00-513 Warszawa

w imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka (HFPC), organizacji pozarządowej, której statutowa działalność dotyczy ochrony praw i wolności człowieka, w tym praw osób z niepełnosprawnościami, zwracamy się do Pani, Pani Minister, jako minister właściwej ds. zabezpieczenia społecznego, z prośbą o zwrócenie uwagi na problem zróżnicowanego traktowania psów asystujących w przepisach uprawniających do zniżek ustawowych.

Do HFPC zgłosiła się Klientka, która zwróciła uwagę na problem dotyczący nierównego traktowania osób z niepełnosprawnościami w zależności od tego czy pies, z którego pomocy takie osoby korzystają, który niweluje skutki ich niepełnosprawności, zostanie potraktowany jako pies przewodnik lub inny pies asystujący. Zróżnicowane traktowanie skutkuje naliczeniem różnej opłaty za przewóz danego rodzaju psa podczas korzystania z usług firmy PKP Intercity (PKP IC).

Regulamin przewozu osób, rzeczy i zwierząt przez Spółkę PKP Intercity S.A.¹ wyróżnia różne kategorie psów asystujących. Według § 1 pkt 19 RPO-IC psem asystującym

¹ Tekst ujednolicony dnia 3 czerwca 2016 roku, dalej: RPO-IC.

jest „odpowiednio wyszkolony i specjalnie oznaczony pies, w szczególności **pies przewodnik** osoby niewidomej lub niedowidzącej oraz **pies asystent** osoby niepełnosprawnej ruchowo, **pies sygnalizujący** atak choroby (np. epilepsji, chorób serca), który ułatwia osobie niepełnosprawnej aktywne uczestnictwo w życiu społecznym (...)” Brak w RPO-IC definicji psa przewodnika, jednak analiza ww. przepisu wskazuje, że pies przewodnik jest rodzajem psa asystującego. Podobna definicja psa asystującego została zawarta w art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 2007 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych² – warto zwrócić uwagę, że to właśnie z tego artykułu zaczerpnięta jest definicja w RPO-IC oraz, że definicja ustawowa również nie tworzy odrębnej kategorii psów przewodników, a wymienia je jako rodzaje psów asystujących.

Według Cennika usług przewozowych Spółki „PKP Intercity”³ obowiązującego od 13 grudnia 2015 roku za przewóz psa trzeba uiścić opłatę w wysokości 15,20 zł. Cennik nie wskazuje na specjalne ulgi dla psów asystujących. Według tabeli numer 1 o uprawnieniach do ulgowych przejazdów koleją w komunikacji krajowej⁴ na psa przewodnika właścicielowi osobie niewidomej przysługuje 95% zniżki (tabela – lp. 6 pkt 2). Ulga ta jest udzielana od podstawowej ceny biletu dla podróżującego pociągiem. **To oznacza, że opłata za psa asystującego, który nie jest psem przewodnikiem nie podlega zniżce.**

Sposób w jaki zostały uregulowane ulgi ustawowe w u.u.p.ś. budzi nasze wątpliwości. Analiza ww. przepisów wskazuje, że przewidziane są tylko udogodnienia cenowe dla osób korzystających z psa przewodnika. Chociaż bowiem RPO-IC rozróżnia różne kategorie psów asystujących, to zniżka ustawowa przysługuje tylko osobie korzystającej z psa przewodnika. Nie ma udogodnień dla osób korzystających z innych rodzajów psów asystujących, a przecież są to również psy, z których korzystanie łagodzi skutki niepełnosprawności ułatwiając osobie niepełnosprawnej aktywne uczestnictwo w życiu społecznym. Taki sposób przyznawania ulg przejazdowych jest konsekwencją regulacji zawartych w u.u.p.ś., które w ogóle nie przewidują ulgi dla psa asystującego (jako szerszej kategorii), a jedynie odnoszą się do psa przewodnika.

² Dz. U. z 2011 r. nr 127, poz.721 ze zm., dalej: u.r.z.s.

³ Dalej: Cennik.

⁴ Tabela opracowana na podstawie ustawy z dnia 20 czerwca 1992 roku o uprawnieniach do przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z 2012 r. poz. 1138 ze zm.), dalej: u.u.p.ś.

Przykłady psów asystujących wymienia Załącznik numer 1 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 kwietnia 2010 roku⁵. Są nimi: pies przewodnik osoby niewidomej lub niedowidzącej, pies asystent osoby niepełnosprawnej ruchowo, pies sygnalizujący osoby głuchej i niedosłyszącej, pies sygnalizujący atak choroby (np. epilepsji, chorób serca).

W naszym przekonaniu brak jest obiektywnego uzasadnienia dla różnicowania opłaty za psa przewodnika i pozostałe rodzaje psów asystujących. Skutkiem takiej regulacji jest nierówne potraktowanie w zakresie zniżek osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, które posługują się psami asystującymi, w zależności od tego, czy są to osoby niewidome czy niedowidzące czy np. osoby niepełnosprawne ruchowo. Warto zwrócić też uwagę na praktykę przyznawania ulg przejazdowych dla psów asystujących i psów przewodników w transporcie kolejowym w innych krajach europejskich. W Szwecji osoby korzystające z ww. psów nie muszą płacić za przejazd swoich psów asystujących⁶, podobna sytuacja ma miejsce podczas podróży Deutsche Bahn⁷. Właściciele wyspecjalizowanych psów nie muszą również płacić za ich przejazd m. in. na Słowacji⁸, w Finlandii⁹, Norwegii¹⁰.

Art. 32 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej¹¹ stanowi, iż nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny, a jedną z cech, która nie może być przyczyną odmiennego traktowania jest niepełnosprawność. Osoby w porównywalnej sytuacji powinny być traktowane tak samo – czyli osoby z niepełnosprawnością, dla których pies asystujący jest niezbędną pomocą w łagodzeniu skutków niepełnosprawności, powinny być potraktowane w zakresie zniżek podobnie. Osoby korzystające z psów asystujących, które nie są psami przewodnikami są potraktowane gorzej i w zakresie zniżek ustawowych można mówić o dyskryminacji tych osób. Warto zwrócić w tym kontekście uwagę na ratyfikowaną przez Polskę w 2012 r. Konwencję o Prawach Osób Niepełnosprawnych¹², która w art. 3 e-f stanowi, że wszyscy

⁵ Dz. U. z 2010 r. nr 64, poz. 399; Rozporządzenie zostało wydane na podstawie art. 20b ust. 9 u.r.z.s. w sprawie wydawania certyfikatów potwierdzających status psa asystującego.

⁶ <http://www.sj.se/sj/jsp/polopoly.jsp?d=183&a=156974&l=en>

⁷ http://www.bahn.de/p_en/view/service/passengers/handicap/barrierfree.shtml?dbkanal_007=L01_S02_D002_KIN0011_service_barrierefrei_LZ01

⁸ <http://www.slovakrail.sk/en/services/terms-of-services.html>

⁹ https://www.vr.fi/cs/vr/en/conditions_of_carriage

¹⁰ <https://www.nsb.no/en/on-board/pets-on-board>

¹¹ Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz.483 ze zm.

¹² Dz. U. z 2012 r. poz. 1169.

powinni mieć równe szanse i odpowiedni dostęp do różnych dziedzin życia. W ten sposób państwo polskie zobowiązało się do usuwania wszelkich barier stanowiących przeszkody dla osób z niepełnosprawnościami. Niewątpliwie ułatwianie w jak najszerszym stopniu korzystania z transportu kolejowego osobom z różnymi niepełnosprawnościami jest ważnym elementem wyrównywania szans tych osób.

HFPC chciałyby zwrócić uwagę, że pismo o zajęcie się tym problemem skierowaliśmy do Ministra Infrastruktury i Budownictwa (dalej jako Minister Infrastruktury) pismem z dnia 12 kwietnia 2016 r.¹³. W imieniu Ministra Infrastruktury, Sekretarz Stanu Kazimierz Smoliński pismem z dnia 18 maja 2016 r.¹⁴ poinformował nas, że to do Pani właściwości, Pani Minister, należy kwestia podjęcia inicjatywy ustawodawczej w zakresie zmiany przepisów ustawy z dnia 20 czerwca 1992 roku o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami transportu publicznego.

Jednocześnie chcemy zwrócić uwagę, że choć Minister Infrastruktury nie uznał by przedmiotowe zagadnienie leżało w obszarze jego właściwości, to przedstawił w piśmie argumentację dotyczącą zniżek dla osób korzystających z psów asystujących, której nie możemy pozostawić bez komentarza. Trudno zgodzić się z opinią Ministra, że tylko pies przewodnik pełni szczególną rolę w zakresie sprawnej komunikacji. Nawet jeżeli wózek inwalidzki daje osobom niepełnosprawnym ruchowo możliwość samodzielnego poruszania się, to pies asystujący może takiej osobie ułatwić poruszanie się na takim wózku m. in. poprzez podnoszenie i podawanie różnych przedmiotów, bądź otwieranie drzwi.

Pismem Ministra Infrastruktury HFPC została także poinformowana, że spełnienie naszego postulatu w zakresie stworzenia ulgi ustawowej dla psa asystującego spowoduje rozszerzenie kręgu osób uprawnionych do ulg przejazdowych nie tylko o pozostałe rodzaje psów asystujących, lecz również o osoby pomagające osobom niepełnosprawnym, które nie są opiekunami osób niewidomych lub niedowidzących. Trudno i w tym przypadku zgodzić się ze zdaniem Ministra Infrastruktury, ponieważ istnieje możliwość wprowadzenia do u.u.p.ś. tylko ulgi przysługującej na psa asystującego, poprzez zastosowanie odpowiedniej techniki legislacyjnej.

W końcu, ciężko też nie polemizować z argumentem przedstawionym w piśmie Ministra Infrastruktury, że rozszerzenie kręgu podmiotów uprawnionych do ulg przejazdowych spowoduje obciążenie budżetu państwa oraz, że jest to niepożądane z punktu

¹³ pismo numer 708/2016/Art.32/DP/AK

¹⁴ pismo numer DBI.III.050.47.2016.MŁ.1

widzenia bezpieczeństwa finansów publicznych. Z informacji, które uzyskaliśmy od Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, który refunduje koszty wydania certyfikatu dla psów asystujących, wiadomo, że tego typu refundacji było jedynie 110 od 2010 r. do kwietnia 2016 r. Dane, które uzyskaliśmy dotyczą wszystkich rodzajów psów asystujących, a więc i psów przewodników. Tym samym wątpliwe wydaje się, aby rozszerzenie kręgu podmiotów o wszystkie rodzaje psów asystujących mogło spowodować obciążenie budżetu państwa.

W świetle powyższych uwag w imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, zwracamy się do Pani, Pani Minister, z prośbą o inicjatywę w zakresie zmiany przepisów ustawy z dnia 20 czerwca 1992 roku o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego w taki sposób, by zniżka obejmowała wszystkie rodzaje psów asystujących. Warto też rozważyć, czy standardem nie powinna być możliwość całkowitego zwolnienia z opłaty za psa asystującego. Należy także zadbać, by dotarcie do informacji na temat zniżek było jak najmniej uciążliwe.

W imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,

Z wyrazami szacunku,

Podzianowska

dr Dorota Podzianowska

Koordynatorka Programu

Antydyskryminacyjnego art. 32

Przywara

Danuta Przywara

Prezes Zarządu

Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka

Do wiadomości:

Pan Andrzej Adamczyk
Minister Infrastruktury i Budownictwa